

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.)»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Середня освіта (Історія)»

Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні
кафедри на засіданні кафедри
всесвітньої історії
протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.)
Викладач (-і)	Борчук Степан Миколайович
Контактний телефон викладача	050 521 03 43
Е-mail викладача	borchuk_s@ukr.net
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	передбачено
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<u>Предметом</u> навчальної дисципліни «Нова історія країн Західної Європи та Америки» є висвітлення історії виникнення, становлення та розвитку західної та американської індустріальної цивілізації в контексті кризи аграрної цивілізації в Європі й формування євро-американського Заходу. Ознайомлення студентів із головними тенденціями і проблемами становлення західної та основ світової індустріальної цивілізації відбувається в форматі аналізу закономірностей економічного, соціального та політичного розвитку нової доби. В процесі роботи з джерельно-документальною базою та історіографією курсу відбувається формування об'єктивного, збалансованого, толерантного погляду на історичні події. Вагоме місце відводиться знайомству з історичними постатями модерної доби, розглядається їх роль в розвитку суспільних процесів. Розкриваються основні проблеми міжнародних відносин різних періодів нового часу та визначається місце у них країн Заходу. Через взаємозв'язок національних історичних умов у порівнянні із світовими процесами в загальноісторичному контексті, дисципліна покликана розвивати інтерес та повагу до світової та вітчизняної історії та культури.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<u>Метою</u> висвітлення історії виникнення, становлення та розвитку західної та американської індустріальної цивілізації в контексті кризи аграрної цивілізації в Європі й формування євро-американського Заходу; становлення західної та основ світової індустріальної цивілізації. <u>Основними цілями є:</u> - висвітлення закономірностей економічного, соціального та політичного розвитку країн Західної Європи та Північної Америки; - розкрити головні тенденції і проблеми суспільного розвитку в новий час; - формування об'єктивного, збалансованого, толерантного погляду на історичні події; - охарактеризувати основні напрями роботи з джерельно-документальною базою та історіографією курсу; - навчити студентів аналізувати історичні постаті модерної доби та їх роль в розвитку суспільних процесів; - розкрити основні проблеми міжнародних відносин різних періодів нового часу; - виробити у студентів навички критичного аналізу джерел, порівняльного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків; - визначити взаємозв'язок національних історичних умов з світовими процесами в загальноісторичному контексті.	

- розвивати інтерес та повагу до світової та вітчизняної історії та культури.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Пропонована дисципліна покликана розвинути наступні компетентності:

Інтегральна компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії та громадянської освіти в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК10. Здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК1. Здатність перенесення системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, громадянської освіти, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

Компетентності предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта):

ПК1. Здатність володіти змістом та методологією фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.

ПК2. Знання сучасних наукових досліджень з історії України та всесвітньої історії.

ПК3. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки, орієнтуватися в науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

ПК7. Знання наукових основ історії та методики її навчання, організації процесу пізнання та виховання учнів різних вікових категорій; здатність здійснювати дослідження з історії України, всесвітньої історії, громадянської освіти, методики навчання історії.

Програмні результати навчання (РН), спільні для всіх предметних спеціальностей 014.03 «Середня освіта»:

РН1. Відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН3. Називати і аналізувати методи цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; класифікувати форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.

РН4. Здійснювати добір і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінювати результати їх навчання та ефективність уроку.

РН5. Вибирати відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі;

аналізувати динаміку особистісного розвитку учнів, визначати ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН6. Називати і пояснювати принципи проєктування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.

РН7. Демонструвати знання основ фундаментальних наук (відповідно до предметної спеціальності), оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН8. Генерувати обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

РН11. Виявляти навички роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснювати необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.

РН12. Аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

РН13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

Програмні результати навчання студента, які формуються під час читання цієї дисципліни:

ПРН1. Демонструвати знання змісту фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін, необхідними для роботи в закладах загальної середньої освіти; пояснювати і характеризувати історичні процеси і події у їх порівнянні та взаємозв'язку.

ПРН2. Знати і аналізувати сучасні наукові дослідження з проблем вітчизняної та всесвітньої історії, спеціальних історичних дисциплін та імплементувати знання у навчальну і практичну діяльність.

ПРН3. Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати термінологією з фахових предметів.

ПРН4. Демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільноісторичного розвитку через міжпредметні зв'язки.

ПРН6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН7. Знати зміст шкільних курсів історії, проєктувати і здійснювати навчальний процес, обирати оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії і суспільствознавства за допомогою сучасних інноваційних технологій, вміти оцінювати та

відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

ПРН8. Володіти здатністю до розкриття інтелектуального і творчого потенціалу здобувачів середньої освіти засобами змісту предметних галузей та курсів за вибором.

ПРН9. Цінувати різноманіття та мультикультурність світу; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН10. Усвідомлювати призначення професійної діяльності вчителя історії і стійко прагнути до набуття та вдосконалення професійних компетентностей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	22/10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	28/6
самостійна робота	40/74

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
3	014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)	2	нормативна

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції д.ф.н / з.ф.н.	семін. (практ ичн.) заняття д.ф.н. / з.ф.н.	сам. роб. дф.н. / з.ф.н.
Тема 1. Вступ. Основні тенденції соціально-економічного, політичного і культурного розвитку Європи в ранній Новий час.	2/2		4
Тема 2. Великі географічні відкриття.	2/2		4
Тема 3. Країни Західної Європи в XVI – першій половині XVII ст.	2/2		4
Тема 4. Римо-католицька церква і протестантські конфесії в системі зародження громадянських суспільств в Європі.	2/2		4
Тема 5. Міжнародні відносини ранньої Нової доби Тридцятилітня війна в Європі.	2/2		4
Тема 6. Епоха Просвітництва.	2		4
Тема 7. Франція в XVI – першій половині XVII ст.	2		4
Тема 8. Іспанія в XVI – першій половині XVII ст.	2		4

Тема 9. Англія в XVI – першій половині XVII ст.	2		4
Тема 10. Німецькі держави в XVI – XVIII ст.	2		4
Тема 11. Італія в XVI – XVIII ст.	2		4
Тема 12. Португалія у XVIII ст.		2/2	2/4
Тема 13. Англійські колонії в Північній Америці (XVII – XVIII ст.). Війна за незалежність та утворення США.		2/2	2/4
Тема 14. Французька революція кінця XVIII ст.		2/2	2/4
Тема 15. Франція в роки Консульства і Першої імперії.		2	2/4
Тема 16. Європейські країни після Віденського конгресу (1815–1847 рр.).		2	2/4
Тема 17. Лідери держав учасників конгресу.		2	2/4
Тема 18. Соціально-економічний та суспільно-політичний розвиток країн Європи з 1815 по 1847 рр.		2	2/4
Тема 19. Революції 1848-1849 рр. в Європі.		2	2/2
Тема 20. Країни Європи в 50-60-ті рр. XIX ст. Франко-пруська війна 1870–1871 рр.		2	2/2
Тема 21. Канада наприкінці XVIII – початку XIX ст.		2	2/2
Тема 22. США у першій половині XIX ст. Громадянська війна.		2	2/2
Тема 23. Країни Америки наприкінці XIX ст.		2	2/2
Тема 24. Завершення формування індустріального суспільства.		2	2/2
Тема 25. Система міжнародних відносин у XIX ст.		2	2/2
ЗАГ:	32	34	114

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Структура розподілу балів передбачає: 1) відповіді на семінарських заняттях – 15 балів (три оцінки на дев'яти семінарських заняттях); 2) написання контрольної письмової роботи/тестування – 15 балів; 3) виконання індивідуального науково-дослідного завдання – створення та представлення аналітичної записки з обраної проблеми геополітики – 20 балів (з них 15 балів – за текст, 5 балів – за представлення). Загальна кількість – 50 балів. Підсумковий контроль – іспит (екзамен) проводиться згідно графіку навчального процесу в останній місяць семестру і передбачає написання екзаменаційної письмової роботи/тестування. Екзаменаційний білет включає 5 завдань, виконання яких вимагає від студентів: 1) виявлення розуміння сутності понять і термінів з курсу Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.) – 5 балів; 2) вміння структурувати основні явища та елементи курсу Нова
---	--

	історія країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.) – 10 балів; 3) знання теоретичних засад курсу Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.), поглядів та праць відомих учених-істориків – 15 балів; 4) знання конкретних проблем геополітичного розвитку світу – 20 балів. Загальна кількість – 50 балів. Сумарна кількість – 100 балів
Вимоги до письмових робіт	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення студентами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль; 2) написання письмової роботи передбачає виконання студентами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: – виявлення розуміння сутності понять і термінів – 3 бали; – вміння структурувати основні явища та елементи з курсу Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.) – 4 бали; – знання теоретичних засад, поглядів і праць відомих учених-істориків, конкретних проблем з курсу Нова історія країн Західної Європи і Америки (XVI – XIX ст.) – 8 балів; Загальна кількість – 15 балів.
Семінарські заняття	Відповідь студента на семінарському занятті оцінюється за п'ятибальною системою за визначеними програмою навчальної дисципліни критеріями. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до підсумкового контролю (за навчальним планом – екзамен) за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни та отримання разом 26-ти і більше балів.
Підсумковий контроль	Підсумкове оцінювання проводиться за результатами першого та другого рубіжних контролів та у формі екзамену. Екзамен є обов'язковим для студентів, які отримали менше 75 балів за результатами рубіжних контролів. Студенти, які отримали більше 75 балів, мають право скласти екзамен із метою підвищення підсумкового балу. Екзамен відбувається віч-на-віч із викладачем в аудиторії.
7. Політика навчальної дисципліни	
<u>Письмові роботи:</u> Планується виконання здобувачами освіти обов'язкових декількох видів письмових робіт, про які йшлося в попередньому розділі. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у визначені керівником терміни, загалом, не пізніше дня проведення останнього семінарського заняття. Під час роботи над індивідуальними науково-дослідними завданнями та проєктами не допустимо порушення академічної доброчесності. <u>Академічна доброчесність:</u> Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої	

дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

Відвідування занять:

Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Неформальна освіта:

Індивідуальні заняття (сертифікатні програми, тренінги, короткотермінові курси, літні школи тощо під керівництвом тренерів, репетиторів та інших фахівців), які мають практичні короткострокові цілі. Очна (тренінги, майстер-класи, семінари, майстерні тощо), дистанційна (дистанційні курси, вебінари).

8. Рекомендована література

Основна

1. Акунін О. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки (1492–1918 pp.): Хронологія подій. Навчальний посібник. Миколаїв: ТОВ «Фірма «Іліон», 2013. 575 с.
2. Баран З. А., Качараба С. П., Сіромський Р. Б., Чума Б. П. Історія країн Західної Європи та Північної Америки Нового часу (кінець XV – початок XIX ст.) : навч. посіб. Київ : Знання, 2015. 533 с.
3. Борчук, С. М. (2025). Місце та роль Отто фон Бісмарка в процесі створення Німецької імперії. *Вісник гуманітарних наук*, (7). <https://doi.org/10.5281/zenodo.15525350>
4. Борчук С. М. Проблема встановлення Протекторату Олівера Кромвеля в Англії 1653–1658 pp. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2025. Том 36 (75) № 2. С. 159–163.
5. Борчук С., Лизень, Є. (2025). Балканський регіон: від Східної кризи до рішень Берлінського конгресу 1878 р. *Літопис Волині*, (32), 126–132. <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2025.32.21>
6. Борчук, С. М., Лизень, Є. В. (2025). Рішення Берлінського конгресу та їх значення для народів Балканського регіону. *Вісник гуманітарних наук*, (9). <https://doi.org/10.5281/zenodo.16717555>
7. Всесвітня історія: навч. посіб. / Б. М. Гончар, В. М. Мордвінцев, А. Г. Слюсаренко, С. П. Стельмах. 2-е видання, 2014. 895 с
8. Дейвіс Н. Європа: Історія / пер. з англ. П. Таращука. Київ : Основи, 2006. 1460 с.
9. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV – XX століть: Навч. посіб. / Ю. А. Горбань, Б. І. Білик, Л. В. Дячук та ін.; За ред. Ю. А. Горбаня. К., 2003. 435 с.
10. Країни світу і Україна : енциклопедія : в 5 т. Т. 1. Північна Європа. Західна Європа. Південна Європа / Наук. ред. тому А. Г. Бульвінський. Київ, 2017. 564 с.
11. Нова історія країн Західної Європи й Північної Америки. XVII – 60-ті роки XIX століття : підруч. / За ред. Б. М. Гончара. Київ, 2013. 735 с.
12. Кузьмін О. Нова історія країн Західної Європи та Північної Америки. /навч. посібник для студентів історичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Житомир, 2011.
13. Практикум з курсу «Історія країн Західної Європи та Північної Америки нового часу». Для студентів історичного факультету. Частина перша. Укладач Зоя Баран. Львів: Львівський національний університет імені Івана Франка, 2006. 176 с.

Додаткова

14. Ададуров В. Історія Франції: королівська держава та створення нації (від початків до кінця XVIII століття). Львів: Вид-во УКУ, 2002. 418с.
15. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка, капіталізм, XVI – XVIII ст. У 3-х т. Том 2. Ігри обміну. К.: Основи, 1998. 585 с.
16. Бродель Ф. Матеріальна цивілізація, економіка, капіталізм, XVI – XVIII ст. У 3-х т. Том 3. Час світу. К.: Основи, 1998. 631 с.
17. Вульф Е. Європа і народи без історії / пер. з англ. І. Пошивайла. К. : Вид. дім “КМ Академія”, 2004. 535 с.
18. Григорук Н. Формування суспільно-політичних поглядів Авраама Лінкольна. *Гілея: науковий вісник*. Київ: «Видавництво «Гілея», 2021. Вип. 166 (№ 11). Філософські науки, Політичні науки. С. 19–23.
19. Історія європейської ментальності / ред. П. Діцельбахер, пер. з нім. В. Кам'янець. Львів: Літопис, 2004. 718 с.
20. Ілюстрована історія Канади / за ред. Крейга Брауна / Пер. Г. Сташків. Львів: Літопис, 2019. 644 с.

21. Історія країн Західної Європи та Північної Америки нового часу (XIX – початок XX ст.). За редакцією Б. В. Сипко. Навчальний посібник. Львів, 2020. 434 с.
22. Кукурудзяк М. Історіографія історії нового і новітнього часу Європи і Америки / Конспект лекцій. Кам'янець-Подільський, 2002. 135 с.
23. Мовчан С. П., Кипаренко Г. М. Велика Британія: географія, історія, культура. Львів : ПАІС, 2012. 496 с.
24. Тейлор А. Габсбурзька монархія. 1809–1918. Історія Австрійської імперії та Австро-Угорщини / пер. з англ. А. Портнов, С. Савченко. Львів : ВНТЛ-Класика, 2002. 268 с.
25. Тіндалл Дж., Шай Е. Історія Америки / пер. з англ. Л. Притула, Г. Сташків, О. Щур. Львів : Літопис, 2010. 904 с.
26. Хижняк І. А. Нова історія міжнародних відносин у системному форматі (1648 – 1918): підруч. для студ. вищ. навч. закл. К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. 224 с.
27. Цьольнер Е. Історія Австрії. Львів: Літопис: Центр гуманітарних досліджень ЛНУ, 2001. 707 с.

Борчук С. М. доктор історичних наук, професор кафедри всесвітньої історії